

coski, za vsakega učenca obligaten predmet. Iz obojih starih jezikov so ustmene naloge zdaj že take kakoršne so v avstrijskih gimnazijah; pismene so pa večje: prevode iz ruskega na oba stara jezika morajo učenci vsak teden podajati učitelju; v 7. in 8. klassu učenci celó naravnost z besedami učitelja prevajajo iz ruskega na oba stara jezika; to se zove „pod divtovku“, pa tudi še več: kak zgodovinsk slučaj ali obseg kake Horacijeve satire ali Ciceronovega govora ali kaj drugega tacega morajo v 8. klassu umeti sami po latinski razložiti.

Tudi „ispitanjije zrelosti“ je osnovano posebno na pismenih prevodih iz ruskega na oba stara jezika, in to je prav, kajti iz takih prevodov je najbolj vidno, koliko vsak učenec zna; take preskušnje pod strogim nadzorom dotične komisije v veliki sobani, kjer vsak pitomec sedi za svojo mizico najmanj 3 korake drug od drugega, kažejo, da maturant res zna to, kar je na svoj list papirja napisal.

Učenci in učitelji ruskih gimnazij imajo uniformo. Učitelj ima hlače, vestijo in frak iz temnosinjega sukna s pozlačenimi gumbi z grbom gimnazije, frak z vratnikom iz tamnosinjega žameta; taka obleka je obligatna v službi, v paradi pa mesto fraka nosi učitelj suknjo iz ravno takega materiala, a z vratnikom stoječim in obšitim z zlatimi portami; povrh suknje pa „špago“ (Degen) z zlatim trakom. Učenci imajo hlače in vestije iz temnosivega sukna, suknje pa iz temnosinjega s posrebrnjenimi gumbi in sè stoječim s srebrnim trakom obšitim vratnikom. Plašči učencev imajo prav vojaški kroj s posrebrnjenimi gumbi in so iz sivskega sukna. Svoje šolske stvari nosijo učenci v „rančih“ na hrbtu, kakor vojak tornister. Gimnazijsti so tedaj oblečeni nekako po vojaško in res vsak tujec šteje iz začetka rusko gimnazijo za kako vojaško akademijo. Učenci in učitelji, ko prihajajo v gimnazijo, puščajo svoje kape in plašče, dežnike in gološe v veži vsak na svoji kljuki pod varstvom posebnega strežaja, ki se „švejcár“ zove.)

Klopi in mize v šolskih sobah so svetlo-rumenkasto polirane, pod je parketen ali pa rumenkasto pobarvan in navošččen. V šoli se ne sme na pod pljuvati ali kar si bodi na nj metati. Na kratko rečeno: v šolski sobi vlada lepa snaga, čisti zrak in zmerna toplota.

(Dalje prihodnjič.)

Pisma iz Ogerske.

I.

Dragi gospod doktor! Ob svojem zadnjem potovanju po slovenskih pokrajinah sem Vam v Ljubljani obljubil, ob prilikah „Novicam“ iz Ogerske kaj poročati. Po mojem dolgem molčanju pa bi Vi bili že lahko mislili, da sem jaz te obljube popolno pozabil. Ne, ne, pozabil tega nisem, duh je bil volján, moči pa so bile slabe; vsaj so navadno ljudje takošni, da nepremišljeno radi več obetajo, nego izpolniti morejo. Naj ta obča človeška slabost tudi moje dopisovanje zagovarja.

Navadno poročevalci iz tujih dežel svoje poročevanje s popisovanjem dotičnih krajev začenjajo; al po tej navadi se jaz ne bodem ravnal, temuč samo o ogerskem narodu Vam nekoliko govoriti nameravam, vsaj je narodnostno vprašanje prav za prav duša vsemu gibanju naše dōbe.

Iz vseh knjig, učenostnih in neučenostnih, v katerih se o Ogrih govori, se učimo, da so Ogri azijski narod, sorodniki Turkom, Fincem, Tatarom in Laponcem, ali kratko rečeno, da so altajskega, turonskega proishoda. Po tem se tudi misli

in sklepa, da so Ogrom lastnosti teh sorodnih Azijatov lastne ter da je azijatstvo pečat njihovemu značaju. Ker se v vseh knjigah tako bere in tako uči, bi to imelo biti čista resnica, o kateri bi se še dvomiti ne smelo; vendar ako drugi ljudje o drugih resnicah brez hudega greha dvomiti smejo, naj je tudi meni dopuščeno, da sem o nauku gledé Ogrov nekoliko drugega mnenja.

Po mojem spoznavanju in prepričanju veljá navedeno obče mnenje le za stare Ogre, to je, za one Ogre, kateri so v sedanjo Ogersko prišli in morebiti še za njihove potomce prvih stoletij, nikakor pa ne za sedanje, kajti pravih Ogrov čistega turanskega plemena sedaj ni več; Ogri naše dōbe so od starih celó nov zarod; oni so zmes, katera se je zarodila iz turanskega, slavjanskega, romanskega, nemškega naroda in še drugih приметkov, a vsled tega so jim tudi prirojene skoro vse dobre in slabe lastnosti teh narodov. S tega stališča moramo, mislim jaz, Ogre razmotrivati, ako njihovo vedenje prav razumeti in pravično soditi hočemo.

Ogri ali Madjari*) so od leta 1867. sem v Avstro-Ogerski vrhovni gospodje; marsikdo se čudi tej prikazni, kako da more narod, kateri še polnih šest milijonov duš ne šteje, v stari monarhiji, kjer blizo 17 milijonov Slovanov, 9 milijonov Nemcev, 3½ milijona Rumunov prebiva, brž takošno vrhovno moč in silo zadobiti. Res čudna je ta prikazen, a ona je (ne sramujmo se priznati!), nam Slovanom, a tudi Nemcem prvič na veliko sramoto, in drugič tudi v dober nauk, kedar to sramoto spoznamo. Ogri nam kažejo, kakošno mora rodoljubje biti in koliko iskreno rodoljubje premore. Ogri nam pričajo, kako more narod, kateri je če tudi malehen, osamljen otočič sredi velikega okeana drugih mnogobrojnih narodov, svojo samostojnost varovati in celó nad okoličnim okeanom gospodovati. Čudijo se tudi učenjaki, kako je mogoče bilo, da so Ogri se v Evropi kot samostalen narod ohranili, potem ko so Huni, Avari in še mnogoteri drugi divji Azijati popolnem zginili, vendar jaz mislim, da to, da so Madjari svojo narodnost do 19. veka ohranili, ni toliko čudno, kakor čudno je to, da so jo o sedanji dōbi do tolike važnosti dotirali. Madjari so pokrajine zavzeli, katere so bile poprej redko naseljene, in postali so tam samostalni gospodarji; divji poganški Ogri se od nesložnih Slovanov in Nemcev iz Evrope izgnati ali njim popolno podvreči niso dali, pokristijanjenih pa nikdo več ni preganjal. Kristijanstvo je Ogrom evropsko državljanstvo podelilo in poleg naučne latinščine narodni jezik jim ohranilo.

Prva lepa lastnost Ogrov je ta, da svojo narodnost, svoj jezik, svojo očetnjava in vse, kar je njihovega — marsikateremu družemu narodu v zgled — goreče ljubijo in ponosno spoštujejo; med njimi so renegati ali odpadniki bele vrane. Narodnim svetinjam se izneveriti je Madjarom najgnjusnejša pregreha, kakor vernim Islamincem odstop od muhamedanske vere. Ogri dobro sprevidijo, da so kakor malehen, celó osamljen otočič v sredi burnega morja drugih jim več ali manj protivnih narodov, kateri jih vsak trenutek lahko poplavijo in za vselej razdenejo, a zato vendar ne obupajo. Prav ta velika in silovita nevarnost, katera jim neprenehoma preti, jih bodri k neprestani beditelnosti, jim ostrí um in pogum, da se zedinjeni zoperstavljajo in bojujejo proti vsem njim škodljivim in pogubnim nakanam in

*) Opustite Slovenci krivo pisavo „Magjari“; pišite ali po madjarskem pravopisu „Magyar“ ali po pravilnem izgovoru „Madjar“. V madjarščini se „gy“ zmerom kot „dj“ izgovarja.

napadom. Mogočno krepi Madjare v tem boji vedno živi spomin in resni ponos na starodavne zmagovite praotce njihove. Od tod jim izvira nevsahljivo zaupanje v národno moč in v tem zaupanju in s trdno voljo tudi dandanes ponosno zmagujejo, nadjaje se za svojo narodnost še lepše bodočnosti. V tej zavesti delajo z brezobzirno drznostjo in eneržijo na zaželeni svoj cilj. In kaj je njihov cilj? — Na vsak način ohraniti, pomnožiti, okrepiti in poslaviti madjarstvo ter povzdigniti ga v vsakem obziru na paritetnost, na enako stopnjo s prvimi evropskimi narodi! Da je to stremljenje osamljenega narodiča, ki šteje komaj pet do šest milijonov duš, silno predržno, vsakdo lahko razvidi, in vprašanje je upravičeno: je li to poganjanje tudi pametno? — Kako in s čem nameravajo Ogri svojo zaželeno svrhu doseči? je li se jim bodo želje izpolnile?

Vse to se meni razmotrivanja vredno zdi, in o tem bodem v prihodnjih pismih obširneje govoril.

V Budapešti 12. januarija.

Dr. Ahasverus.

Književstvo slovansko.

* *Slovani v iztočni Pusterski dolini na Tirolskem*, nemški spisal dr. J. C. Mitterrutzner, poslovenil Miroslav Malovrh. V Novomestu tiskal in založil J. Krajec.

Naj košček uvoda te knjižice podamo svojim čitateljem, da vidijo njeni jako zanimivi obseg, tako-le se glaseči: „Od 28. septembra do 1. oktobra zborovali so v Inšpruku nemški jezikoslovci in pa šolniki. Predsednik tega zbora, vseučilišni profesor dr. Bernhard Jülg narisal je v svojem uvodnem govoru s kratkimi, določnimi črtami podobo raznih narodov, ki so se od prazgodovinskih časov do zadnje naselbine po Tirolskem drvili. Saj so zvali to deželo „prevozne duri“, tik katerih se je jeden narodič za drugim utaboril, kjer je jeden drugega prognal, da raz snežnih kôp planinskih v deželo hrepenenja, v Italijo, pride. Kot zadnji val preseljevanja narodov — od vzhoda sem — prišli so na Tirolsko Slovani. O tej betvi pravi govornik: „In še jednega plemena nisem omenil, ki je tudi velik del tirolske zemlje zasedene imel, Slovanov. Kmalu po odhodu Longobardov v Italijo razširili so se po Drauthalu in po Iselthalu; in, akopram nikder več ne govoré slovanščine, nahajamo še pogostoma slovanska krajepisna imena.“

V svesti smo si, da bode vsak, ki ima srce za slovanstvo, čital to razpravo, ki kaže, da v danes zgolj nemškem Tirolskem bivali so tudi v nekaterih pokrajinah Slovani. Gosp. Malovrhu gre hvala, da nam je lepo poslovenil dr. Mitterrutznerjev spis, gosp. J. Krajeu pa, tiskarju v Novomestu, da je založil in v lični obliki dal knjižico na svitlo, ki stane le 30 soldov. Iz obojnega ozira je toplega priporočila vredna. Naj bi si jo tudi vsaka čitalnica na Slovenskem omislila.

* „*Grabancijaš preporodjen*“ je ime glumskemu čaropaju, ki ga v Zagrebu namerava na svitlo dati neumorni pisatelj gosp. Velimir Gaj. V pozivu na naročbo pravi: „Hrvatski je Faust gotov!“ Mnogi će moj čitatelj i mnoga moja liepa čitateljka radostno kliknuti, kad sazna, da je „Grabancijaš preporodjen“ i dovršen: „Evo hrvatskoga Fausta!“ Ovo djelo sadržava humoriističnu velepjesan, razdieljenu na pet prikaza, nalik na glumu, spjevanu po starohrvatskoj i ujednu arbskoj bajci. Narodna šala i sbilja nigdje nije tako živo predočena, kako na obličju Grabancijaševu.“ — Naročnina znaša 1 gold. 20 kr. in se pošilja izdatelju v Zagreb.

Novi slovanski časniki.

* *Cvetje z vrtov sv. Frančiška*. Mesečni list za verno slovensko ljudstvo, zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška. Izdaja in vreduje P. Evstahij Ozimek, mašnik frančiškanskega reda na Kostanjevici. Izhaja s začetkom vsacega meseca v zvezkih po 32 strani v osmerki; velja pa za celo leto le 70 kr. za vse kraje naše domovine.

* *Popotnik*. List za šolo in dom. Izhaja v Celji dvakrat na mesec. Prinaša znanstvene spise, podučno tvarino za šolo, narodne pripovedi in pesmi, životo- in krajepisne črtice, slovstvene stvari itd. Izdajatelj mu je gosp. Mihael Žolgar, vrednik pa gosp. Lopan. Naročnina za celo leto znaša 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 krajc.

* *Šola*, napovedana uže v našem listu v dopisu iz Gorice ima izhajati v Gorici.

Naj nam je dovoljeno vprašanje: mora li toliko osobito učiteljem ljudskih šol namenjenih listov duševno in materijelno dobro izhajati? Ni li drug drugemu na poti, ker so si razmere ljudskega šolstva po vsej Sloveniji zelo enake? Dandanes res živimo v „papirnatem stoletju“, kajti časnikov vsake vrste je kakor listja in trave, tako, da jo je prav dobro zadel uni kmetovalec, ki je rekel: „Davkov in časnikov je vsako leto več.“

* ВЪЛГАРСКИЙ ГЛАСЪ. La voix de la Bulgarie. — Pod tem naslovom je tudi „Novicam“ došel novi časnik „Bolgarski glas“, ki je z novim letom začel izhajati v Sofiji in bode izhajal dvakrat v tednu v veliki obliki. Ta časnik pričenja svoje članke v francoskem jeziku, večina njih pa je pisana (s cirilico) v bolgarskem jeziku. Cena mu je 10 gold. na leto, za četrt leta 2 gld. 50 kr. Za Avstrijo prejema naročnino knjigarna Mučnjaka & Senflebena v Zagrebu. „Glas“ obeta stati nad strankami. Naj bi mu to obveljalo v novi državi, v kateri je složnega delovanja vseh domoljubov treba, da se okrepi na srečni ustavni podlagi!

Naši dopisi.

V Gorici 18. jan. — Sinoči smo se bali, da zmrznemo; danes je precej bolje, če prav je davi že snežilo. — Presvetli cesar je spet nekaj podaril za našo deželo, in sicer 100 gold. za nunski zavod v Karminu. — Današnji časniki so prinesli (2) načrta postav zadevajočih podporo odmenjeno našim revežem in isterskim. Na slovensko stran goriške grofije pride 51.000 gld.; za popravljane državne ceste pri Kanalu 12.000, za cesto proti Ljubljani pri Črničah 31.000 gold. Lahom je odmenjenih 58.000, in sicer za uravnavanje Soče od Gradišča naprej 50.000 gold., za popravo zasipov pri morji v Ogleji 8000 gold. Da bi se le ta reč kmalu dognala. — Po pettedenski bolezní je umrl 13. t. m. naše prvostolne cerkve kanonik, mons. Andr. Legiša, obče priljubljen poštenjak, 71 let star. V Gorici je bil — prej kot korni vikarij, od leta 1874. kot kanonik — celih 37 let. Po opravljenih pogrebnih šegah so peljali truplo v ranjcega rojstni kraj — v Mavhinje na Krasu. — Še to malenkost. Neka poprava v zadnjem mojem dopisu mi je dala povod k tej-le opazki. „Vsako toliko“ — kakor sem pisal jez (o vrstitvi dvornikov pri grof Chambordu) — je, kakor mi govorimo, to, kar „von Zeit zu Zeit“; tega pa ne izrazuje popravek „nekoliko“.